

Reewild tellen

volgens uniform telprotocol

Foto: Robert-Jan Asselbergs

Al sinds jaar en dag wordt het grofwild in Nederland geteld. Enerzijds omdat de wet dat vereist, anderzijds voor de grofwildbeheerder zelf. Zonder goed inzicht in samenstelling en voorkomen van een populatie is efficiënt beheer immers niet mogelijk. Daarvoor doet de (reewild)beheerder jaarrond observaties. Daarnaast zijn trendtellingen onontbeerlijk om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van een reewildpopulatie en of men met het getalsmatige beheer op het goede spoor zit. Rik Schoon legt uit hoe de trendtellingen in zijn werk gaan.

Om de ontwikkeling van reewildpopulaties te kunnen monitoren worden trendtellingen georganiseerd. De traditionele schemertelling is daarvoor het belangrijkste instrument gebleken. Voor de wet geldt dat alvorens een ontheffing kan worden afgegeven, er inzicht moet zijn

in de aantallen grofwild. Voor de beheerder geldt bovendien dat hij of zij in kaart wil brengen waar de dieren lopen, hoe de geslachtsverhouding is, de leeftijdsopbouw, etc. Dat tellen gebeurde tot nu toe redelijk vrijblijvend. De wet is weliswaar strikt in de plicht om kwantitatieve gegevens te

verstrekken, maar stelt geen eisen aan de gebruikte telmethode. In de praktijk leidde dat ertoe dat gegevens uit verschillende jachtvelden helaas vaker niet dan wel met elkaar zijn te vergelijken. Omdat de telmethode immers niet vastligt, is de kans heel groot dat je appels met peren gaat vergelijken.

Foto: Michael Migos

Foto: Erik de Jonge

Ontheffingen schorsen

Voorjaarstellingen verschillen bijvoorbeeld wezenlijk van jaarrondtellingen omdat in het laatste geval ook de aanwas wordt meegenomen, waardoor de stand hoger uitvalt. En wanneer in twee of meer aansluitende velden op verschillende tijdstippen in het jaar wordt geteld, kan niet worden uitgesloten dat hetzelfde ree in meerdere velden wordt geteld. Als gevolg van deze gehanteerde methoden probeert Faunabescherming regelmatig de rechterlijke macht ertoe te bewegen om reeds verleende ontheffingen te schorsen. Het is immers makkelijk twijfel zaaien als niet duidelijk is hoe de door de WBE's geleverde getallen zich tot elkaar verhouden. En als er twijfel is, dan schorst de rechter de ontheffing.

Uniform telprotocol

Om onduidelijkheid in de interpretatie van de telcijfers uit te sluiten heeft Vereniging Het Reewild (VHR) een

Een slecht of extreem goed telresultaat leidt niet onmiddellijk tot aanpassing van het afschot

uniform telprotocol voor reeën opgesteld. Reeën worden zo nog maar op één manier geteld en de resultaten daarvan worden nog maar op één manier geïnterpreteerd. Er is kortom sprake van eenduidige getallen. Niet meer en niet minder. Dat betekent dat een aantal WBE's en jachthouders nu anders zullen moeten gaan werken. Dat kan als vervelend worden ervaren als er jarenlang volgens een eigen methode is

gewerkt en het nu ineens anders moet. Bedenk dan echter wel dat met de komst van het nieuwe protocol er nu een methode is die op haar merites is getoetst door de Gegevens Autoriteit Natuur (GAN). Daarnaast bestaat bij sommigen de vrees dat alle oude gegevens nu hun waarde hebben verloren. Dat zou inderdaad erg zijn, ware het niet dat heel veel van de oude gegevens (mits goed gearchieverd) omgerekend kunnen worden met de in het uniforme telprotocol vastgestelde rekenmethode.

Logisch en consistent

Om een zo goed mogelijk telprotocol op te kunnen stellen is al in een vroeg stadium contact gezocht met de GAN. De GAN was tot 2014 het loket dat telgegevens en -methoden kwalitatief beoordeelde: is de gepresenteerde telmethode logisch en consistent en kunnen de getallen gebruikt worden om

Foto: Robert-Jan Asselbergs

Niet alle dieren laten zich aanspreken

iets te zeggen over de reeënstand? Uit dit overleg met de GAN bleek dat een klein aantal zaken voor meerdere uitleg vatbaar was of rekenkundig discutabel, waarna VHR deze onvolkomenheden er uit heeft gehaald. Helaas is de GAN per 1 januari 2014 om financiële redenen opgeheven, maar heeft zij de VHR nog tijdig van haar op- en aanmerkingen kunnen voorzien. Het onlangs door de VHR gepresenteerde telprotocol is nu voldoende wetenschappelijk onderbouwd om de toets der kritiek te doorstaan. Bovendien gaat het nieuwe protocol niet meer uit van absolute aantallen dieren maar van trends. Daarmee wordt erkend dat geen enkele diersoort tot op het laatste individu kan worden geteld. Dat kan niet met olifanten, niet met reeën, met geen enkel dier.

Gelijktijdig tellen

Bij het uniforme telprotocol gaan we uit van het (nagenoeg) gelijktijdig tellen van de reeën. Dat is van belang om dubbel-

tellingen ten gevolge van verplaatsing van dieren tussen gebieden zo goed als mogelijk uit te sluiten. Door de gehanteerde methodiek spelen schommelingen in aantallen als gevolg van sterfte, migratie of geboorte geen rol. Een dergelijke populatie heet een 'gesloten populatie'. Zonder op de theoretische achtergrond van een dergelijke gesloten populatie in te gaan, kan worden gesteld dat zo een goede schatting van een reeënpopulatie wordt verkregen.

Het gelijktijdig tellen wordt gedaan in:

- de periode maart/april,
- en wel in de eerste periode rond nieuwe maan
- en pas nadat de zomertijd is ingegaan.

Waarom is gekozen voor deze periode?

De periode maart/april: tijdens deze periode is het reewild het meest zichtbaar. Enerzijds doordat de dieren actiever worden omdat ze uit de winterrust komen, anderzijds doordat er

op dat moment nog (bijna) geen blad aan boom en struik zit. De zichtbaarheid is in deze periode optimaal. Bovendien is in maart/april de populatie op haar kleinst omdat de wintersterfte al goeddeels heeft plaatsgevonden. De maart/april-stand is dus de stand van waaruit de populatie in de komende periode weer gaat groeien en vormt als zodanig de basis voor het te formuleren beheer.

De periode rond nieuwe maan: uit onderzoek en praktijk blijkt dat reeën met name actief zijn in de schemerperiodes. Echt donkere nachten worden doorgaans niet gebruikt om te laveien of voor verplaatsing. Hierdoor laveien en verplaatsen zich de reeën grotendeels in de korte schemerperiode. De reeën zijn dan in een korte periode zo goed als allemaal actief en daarom goed waarneembaar. Zou je de telling uitvoeren rond volle maan, dan zijn reeën de hele nacht actief, waardoor je over veel langere periodes zou moeten waarnemen. Bovendien wordt de kans op dubbel-tellingen door verplaatsingen dan weer groter.

Pas na ingang van de zomertijd: dat is eigenlijk een heel praktisch punt. Doordat de klok een uur naar voren is gezet, kunnen de waarnemers veelal hun dagelijkse werk afronden voordat ze gaan tellen.

Foto: Erik de Jonge

Een open telgebied vergt een andere telinspanning dan een bosgebied

Foto: Meijco van Velzen

Telinspanning voor iedereen gelijk

Om een onderling vergelijk van cijfers te kunnen garanderen, moeten de te tellen gebieden zo ingedeeld zijn dat voor ieder gebied geldt dat ze zo groot zijn dat het tellen 2,5 uur duurt.

Dus iedereen telt 2,5 uur in een gebied dat ook die tijdsinspanning vergt.

Dat betekent overigens niet dat alle telgebieden even groot zijn: in een open en vlak gebied ben je eerder klaar met tellen dan in een geaccidenteerd, zwaar begroeid terrein. Zo'n open telgebied is qua oppervlak dus groter dan een zwaar begroeid gebied. Omdat de telinspanning voor ieder gebied gelijk is, kun je de gegevens onderling vergelijken.

Dat betekent overigens dat in sommige WBE's verschillende jachtvelden voor de telling bij elkaar moeten worden gevoegd om aan de voorwaarde van gelijke telinspanning te kunnen voldoen.

Het uniforme telformulier

Alle telploegen krijgen voor iedere telronde een telformulier en kaart. Dat formulier is voor iedereen hetzelfde, de

kaart is een plattegrond en verschilt dus per telgebied. Het is de bedoeling dat ieder telgebied zijn eigen telploeg krijgt; minimaal twee ervaren tellers, eventueel aangevuld met anderen. Het ervaren tweetal blijft gedurende de drie opeenvolgende tellingen verantwoordelijk voor hetzelfde telgebied. Bij voorkeur worden ze ieder jaar in hetzelfde gebied ingezet. Als er gewerkt wordt met het Fauna Registratie Systeem (FRS), dan kunnen de kaarten en telformulieren hier op een standaard wijze uit worden gehaald.

Op het formulier worden de volgende categorieën genoteerd: *geit, bok, geitkalf, bokkalf*. De categorie *niet aangesproken* is bedoeld voor reeën die wel zijn gezien maar niet konden worden aangesproken. Dubbeltellingen binnen dezelfde telronde worden niet meegeteld. Kom je echter een dier tegen dat je tijdens een eerdere telronde (vorige ochtend of avond) hebt gezien, dan noteer je die wel. Tijdens de verwerking van de gegevens worden deze dubbeltellingen er vervolgens uitgefilterd. Uiteindelijk zullen de tellingen allemaal

worden ingebracht in FRS. WBE's die (nog) niet met FRS werken, verzamelen de gegevens nog op de oude manier.

Trends in plaats van absolute aantallen

Aan de hand van de telgegevens kan de trend van een populatie worden bepaald. Groeit de populatie, blijft deze gelijk of neemt deze af? Zo'n trend is een rekenkundige bepaling op basis van meerdere jaren tellen. Het is dus niet zo dat een slecht of extreem goed telresultaat onmiddellijk leidt tot aanpassing van het afschot. Dit gebeurt slechts op basis van een zichtbare trend. Het eeuwige getouwtrek over ad hoc aanpassing van de afschotquota op basis van een eenmalig slechte/goede telling wordt daarmee voorkomen. Pas als de trend zich een kant op beweegt die haaks staat op de beheerdoelstelling is aanpassing van de quota aan de orde. ■

Foto: Robert-Jan Asselbergs